

αυξάνεται το ενδιαφέρον για την ανάπτυξη της εγχώριας δραματουργίας, η οποία σταδιακά αποβάλλει πολλά χαρακτηριστικά της περιόδου του Μεσοπολέμου και αποκάμπτους τους ρυθμούς ανάπτυξης. Επειδή οι εξελίξεις αυτές είναι πολύ κοντινές σ' εμάς, η ιστοριογραφία της ελληνικής θεατρικής ζωής κατά την περίοδο μετά τον πόλεμο εξακολουθεί να είναι περιορισμένη. Για το λόγο αυτό άλλωστε είναι πολλά τα ζητήματα που δεν έχουν εξεταστεί επαρκώς ακόμη και υπάρχουν σημαντικά κενά πληροφόρησης ή θέματα που δεν έχουν αναδειχθεί και μελετηθεί επαρκώς. / Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να αποτελέσει ένα πρώτο βοήθημα σε αυτή την κατεύθυνση, συγκεντρώνοντας, όσο είναι εφικτό κάτι τέτοιο, σε ένα ενιαίο σώμα τα θέματα που απασχολούν το νέο επιστημονικό κλάδο των θεατρολόγων και καλύπτουν την περίοδο 1940-2000».

Με την έννοια αυτή ο οδηγός αυτός θα μείνει χρήσιμο εργαλείο για κάμποσο καιρό και σημείο αναφοράς στη σχετική βιβλιογραφία ως πρώτη συνοπτική και σφαιρική προσέγγιση στην ελληνική θεατρική ιστορία του δεύτερου μισού του 20^{ου} αιώνα.

ΒΑΛΑΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΤΑΜΙΡΗ

«Σωπάτε, κύριοι, το λοιπό την ομιλία να πούμε...», εκδόσεις «Έντυπο»,
Ζάκυνθος 2005, σελ. 176, ISBN 960-86688-3-2.

Και οι ζακυνθινές ομιλίες εξελίσσονται και παίρνουν το δρόμο του Καραγκιόζη: εξευγενίζονται, γίνονται εργαλείο και μέσο της παιδαγωγικής, χωρίς να χάσουν ολότελα τη δρασιά της σάτιρας· περιορίζεται το βάνανσο υβρεολόγιο, η τραχύτητα του χλευασμού και η καυστικότητα των ασεϊών και πειραγμάτων. Αν συγκρίνει κανείς τα κείμενα του τόμου αυτού με την *Κακάβα* (1834), της οποίας ο συγγραφέας σημειώνει προλογικά, πως το χειρότερο μέρος της συνηθισμένης βωμολοχίας το παρέλειψε, καταλαβαίνουμε αμέσως τι εννοείται. Ωστόσο και αυτές οι «φολλορικές» απολήξεις μιας ζωντανής παράδοσης είναι πολύτιμες και ευπρόσδεκτες, μια διάσταση που γίνεται επίσης αμέσως κατανοητή, αν τις συγκρίνουμε με τις ανόητες και άχρηστες βωμολοχίες της σύγχρονης επιθεώρησης. Η τσουχερή κοινωνική σάτιρα στα Επτάνησα έχει την παράδοση μερικών αιώνων, κι έτσι είναι ευχής έργον που δημοσιεύονται κείμενα αυτής της παράδοσης σε σύγχρονη εκδοχή. Ως ιστορικός του θεάτρου θα προτιμούσα βέβαια να είχαμε περισσότερα από παραδοσιακά κείμενα, που φιλάσσονται σίγουρα ως χειρόγραφα σε κάποια σεντούκια ζακυνθινών οικογενειών, αλλά η ανάγνωση των έξι κειμένων του τόμου πείθει, πως πρόκειται, όπως διατείνεται και ο Διονύσης Φλεβοτόμος στον πρόλογο «Συνέχεια κι όχι αναβίωση» (σ. 7 εξ.), ακολουθούμενος από τη συγγρ. με ένα σημείωμα «Ζακυνθινό λαϊκό θέατρο: 'Οι ομιλίες'» (σ. 9), για μια ζωντανή παράδοση. Όπως φαίνεται βέβαια από τις σημειώσεις στο τέλος του τόμου (σ. 176), σχεδόν όλα τα έργα και οι παραστάσεις συνδέονται με το σχολείο και το σχολικό θέατρο και όχι τόσο με το καρναβάλι και τη δημόσια παράσταση σε πλατεία, όπως συνέβαινε παλιότερα με τις Ομιλίες. Αυτές οι σχολικές παραστάσεις είναι όλες πρόσφατες ή σύγχρονες και διέπονται από την ατμόσφαιρα και την προβληματική του σχολικού θεάτρου. Τα συ-

ντομα έργα, που χωρίζονται συνήθως σε σύντομες πράξεις ή σκηνές, είναι τα εξής: *Το Σκασιαρχείο* (σσ. 11 εξ.), *Οι ανεμοκούλουμοι ή Ο Αμερικάνος* (σσ. 23 εξ.), *Πολιτική και Έρωτας* (σσ. 47 εξ.), *Λοβιτούρες τση αγάπης και τση πολιτικής* (σσ. 75 εξ.), *Εκλογομαγερέματα* (σσ. 109 εξ.), *Ο Προξενητής* (σσ. 143 εξ.). Τον πρόλογο και τον επίλογο κάνει συνήθως ένας ντελάλης· υπάρχουν και μερικές σκηνικές οδηγίες, όσες είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση και καθοδήγηση της παράστασης. Ο δεκαπεντασύλλαβος με τη ζευγαρωτή ρίμα ρέει αβίαστα· η ντοπιολαλιά καλλιεργείται σε μια συγκρατημένη δοσολογία (βλ. το γλωσσάρι στο τέλος του τόμου σσ. 170 εξ.). Το ανέβασμα τέτοιων έργων στο σχολείο αποτελεί συν τοις άλλοις και μια πράξη επιθυμητής καλλιέργειας της ζακυνθινής ντοπιολαλιάς με τη φινέτσα και τη δροσιά της, τους ιταλισμούς και τα λεκτικά πειράγματα. Θέματα είναι το σχολικό, η πολιτική, ο έρωτας, η σεξουαλική απειρία, η κουταμάρα, η διαφθορά κτλ. Πρόκειται οπωσδήποτε για θέατρο κοινωνικής κριτικής, και ως τέτοιο βρίσκεται στα πλαίσια της επανησιακής παράδοσης. Λείπει από τη μια η πληκτική παιδαγωγικότητα και ο φορτικός διδακτισμός των συνηθισμένων σχολικών έργων, αλλά μετριάζεται το λεκτικό οπλοστάσιο της αλληλουπονόμευσης και αυτουπόμευσης του σκηνικού πληθυσμού στο παραδοσιακό επανησιακό λαϊκό θέατρο. Με τέτοιες πρωτοβουλίες διατηρείται και η ιδιαιτερότητα της θεατρικής παράδοσης στο νησί, που κινδυνεύει να βουλιάξει, όπως παντού, στο βούρκο των τηλεοπτικών σειρών και στη νοχελική απραξία της παθητικής κατανάλωσης εικόνων.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΟΥΧΝΕΡ

ANDREAS KOTTE

Theaterwissenschaft. Eine Einführung [Επιστήμη του θεάτρου. Μια εισαγωγή],
Köln, Weimar, Wien Böhlau Verlag, 2005, σελ. 324, σχήματα, ταμπέλες,
ISBN 3-8252-2665-4, 3-412-16404-6.

Σε συνεργασία με το Universitäts-Taschenbuch-Verlag (UTB 2665), που έχει ειδικευτεί σε πανεπιστημιακά συγγράμματα στο γερμανόφωνο χώρο, ο γνωστός εκδοτικός οίκος Böhlau, που ξεκίνησε από την Αυστρία και έχει στο εκδοτικό του πρόγραμμα και πολλές μελέτες ειδικά για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, παρουσιάζει μια εισαγωγή στην επιστήμη του θεάτρου, του καθηγητή Θεατρολογίας στο Πανεπιστήμιο της Βέρνης στην Ελβετία, η οποία σε πολλά σημεία αποτελεί μια αντίστιξη και απάντηση στην προηγούμενη εισαγωγή στη Θεατρολογία του Christopher Balme: *Einführung in die Theaterwissenschaft*, Berlin 1999. Αυτό φανερώνεται τόσο στο τέλος του βιβλίου, όπου τονίζεται, πως αντίθετα με τις συνηθισμένες εισαγωγές παραιτείται από το να παρουσιάζεται ως αντικειμενική, και ομολογεί εξ αρχής την υποκειμενικότητά της και το αποσπασματικό των προσεγγίσεών του, αντίθετα με το σύγγραμμα του Balme, ο οποίος κατέχει την έδρα της Θεατρολογίας στο Ινστιτούτο Θεατρολογίας στο Mainz, και που παρουσιάζεται με τρόπο πιο συστηματικό και «ακαδημαϊκό». Επίσης τονίζει η Εισαγωγή του Ελβετού συναδέλφου, πως η μονογραφία του είναι *μία* μόνο από άλλες δυνατές συνθέσεις, η οποία θέτει κυρίως ερωτήσεις και συζητεί δυνατώτερες της έρευνας. Το βιβλίο ξεκινάει και με μια σαφή αντίστιξη των διαπιστώσεων: ο Balme επισήμανε πως συχνά ακούγεται, ότι η Επιστήμη του Θεάτρου έχει τελικά δύο εχθρούς: το θέατρο